శ్రీ భార్గవి సంచార గ్రంథాలయ
సుందరగిరివారివీధి,
నెల్లూరు.
మేనేజ

మమకారం

జోగయ్యమామ కర్రపోటు వేసుకుంటూవచ్చి కాలవ కట్ట మీదవున్న నేరేడుచెట్టునీడను నుంచున్నాడు. సూర్యుని కిరణాలకు చెయ్యి అడ్డం పెట్టుకుని తన పొలాన్ని ఒకసారి చూసుకున్నాడు. తన చేల గట్లమీదనున్న తుమ్మచెట్లన్నీ అతనికి గుర్తే. అవికూడా తనతోపుట్టి, తనతోపాటు పెరుగుతూ వస్తున్నాయి. అందులో తన హయాంలో అవసరంగా నాగలిదుంపలకు కావలసివచ్చి రెండు తుమ్మచెట్లను మాత్రం నరికించాడు. అవి వుండే స్థలం యిప్పటికీ అతనికి బోసిగా కనిపిస్తూనే వుంటుంది. ఆ స్థలాన్ని చూచినప్పుడల్లా చేతి కెదిగొచ్చిన యిద్దరు కొడుకులు తన్ను విడిచి వెళ్ళినట్లు బాధపడుతూ వుంటాడు.

జోగయ్యమామ నిట్టూర్పువిడుస్తూ తలకు చుట్టుకున్న గుడ్డపరచి, నేరేడు చెట్టుకింద కూర్చున్నాడు. అతనికి ముగ్గురు కొడుకులు. పెద్దతను నరసయ్య పొలం పని చూచుకుంటు

న్నాడు. రెండో అతను దొరయ్య. బట్టల దుకాణంపెట్టి సొంతంగా నాలుగురాళ్ళు సంపాదిస్తున్నాడు. ఆఖరి కొడుకు వెంకటసుబ్బయ్య. ఇంగ్లీషు చదువు చదువుతున్నాడు. వీళ్ళు కాక అతని కిద్దరు కూతుళ్ళు. అతని పిల్లలందరికీ అతనంటే యిష్టమే. అతనికీ వాళ్లంటే ప్రేమే కాని, అవసరమైతే వాళ్ళను చూడకుండా ఉండగలడుగాని, తన పొలాన్ని మాత్రం చూచుకోకుండా ఒక్కమాటుకూడా వుండలేడు. పిల్ల లందరూ పొలంమీద పాటుపడాలని వుంటుందతనికి. పొలాన్ని వృద్ధిచెయ్యటానికే వాళ్ళుపుట్టింది. అందుకనే బట్టలదుకాణం పెట్టిం కొడుకుమీద మనసులో కొంచెం కోపం. 'వాడూ మంచివాడే. పెళ్లాంమాటవిని చెడిపోయాడు' అని చెబుతాడు.

జోగయ్యమామ కిపుడు వందెకరాలువుంది. ఆ స్తంతా ఎక్కువ భాగం తాను రెక్కలమీద సంపాదించినదే అందు కని మిగిలిన బాంధవ్యాలన్నీ ఆ స్తిముందు స్వల్పంగా కని పిస్తయి అతనికి.

పొలాన్ని ప్రాణప్రదంగా కాపాడతాడు. పొలంబాగా పండటానికి ఏ పనైనా చేస్తే అనేకసార్లు తనప్రాణాలను లెక్క చెయ్యకుండా అవతలవాళ్ళు వేయించిన అడ్డకట్టలనుతీయించి, తన చేనుకి నీళ్లు పెట్టుకున్నాడు జోగయ్య. ఎవళ్ళొస్తారో రండి అని దుడ్డుకర్ర బట్టుకొని చేను గట్టుమీద నుంచుంటే వూరు వూరంతా హడలెత్తిపొయేది. బాగా నెర్రెగొట్టిన తన చేను నీటిని గుటాగుటా తాగుతుంటే పసివానికి స్తన్యా న్నిస్తూ పరవశత్వంతో కూర్చునే తల్లిలా నుంచునేవాడు.

కొడుకులు పెరిగొచ్చిం తర్వాత "మేం వుండగా నీ కెందు కీ తాపత్రయం. కృష్ణా, రామా అనుకుంటూ కాలం గడుపు కోక" అంటున్నారు. వాళ్ళ కేం తెలుసు పసిగాయలు! ఈ తాపత్రయంవల్ల తనెంత సుఖపడుతున్నదీ వాళ్లకు అదేం అనుభవం కాదు.

నెలరోజుల క్రితం జోగయ్యమామ భార్యకు జబ్బు చేసి ప్రాణంమీదకు వచ్చింది. అప్పటికి పదిరోజులనుంచీ ఆమె ముక్కుతూ మూలుగుతూ వుండేగాని, జోగయ్యమామ అట్టే పట్టించుకో లేదు. ఆ విషయం ఇంట్లోవాళ్లు ఎవళ్లు కదిలించినా, "రోగాలు మనుష్యులకు రాక మానులకు వస్తాయా?" అంటూ వెళ్ళేవాడు. దమ్ముచేసే రోజులవి. అతనికి తీరేదికాదు. ఏదైనా జబ్బు అంత తొందరగా ముంచుకొస్తుం దనుకో లేదు అతను. "నువ్వింట్లోవుండు అమ్మని కనిపెట్టుకొని; నేను చేను తడిపించి వస్తాను" అని పెద్దకొడుకన్నాడేగాని జోగయ్య మామ యింటిదగ్గర వుండలేకపోయాడు. అసలే నీటికి ఎద్దడిగా వుంది. ఎవరుఅడ్డం వేస్తారో. తనపెద్దకొడుకు బుద్ధిమంతుడే కాని పొట్టి అర్భకుడు ఆవలివాళ్ళు నోరుచేసుకుంటే వెనక్కు తగ్గు తాడు. తీరా పొలం తడవకపోతే, తరువాత మేమనుకు నేం లాభం! అందుకని వూళ్ళో వైద్యుడిచేత భార్యకు నాలుగు మాత్రలు యిప్పించి, కాసిని నీళ్ళు తాగించి "కళ్లుమూసుకు పడుకో, కునుకు పడుతుంది" అని చెప్పి పొలంబయలు దేరాడు. వూరి చివర చింతచెట్టు దగ్గరికి వచ్చేసరికి కొడుకు పంపిన మనిషి ఎదురుగుండా వచ్చాడు. "అవతలవాళ్ళు కర్రలూ,

బల్లాలూ పుచ్చుకుని సిద్ధంగావున్నారు. నరసయ్యకి కాలూ, చెయ్యీ ఆట్టంలేదు" అని చెప్పాడు.

జోగయ్యమామ గబగబా పొలానికేసి నడిచాడు. కాలవకు వేసిన అడ్డు తెంచి నీళ్ళని తన చేలోకి మలిపాడు. అవతలివాళ్లు కర్రలూ, బల్లాలూ పట్టుకొని చూస్తూ నుంచు న్నారేగాని ఏమీ అనలేకపోయారు. తన చేలోకి నడుస్తున్న నీటి గలగల వింటూ సర్వం మరచి నుంచున్నాడు చేనుగట్టు మీద జోగయ్యమామ.

"అమ్మ కెట్లావుంది?" - అడిగాడు నరసయ్య.

"ఉంది" అన్నాడు జోగయ్యమామ.

"తగ్గిందా?" అడిగాడు నరసయ్య.

"తగ్గ కేంజేస్తుంది?" అన్నాడు జోగయ్యమామ.

"ఇక మనంవెళ్దాం" అన్నాడు నరసయ్య. ఈ మాటకు జోగయ్యమామ ఉలిక్కి పడ్డాడు. "చేనంతా తడవకముందే విడిచి వెళ్లడమే?" అన్నాడు జోగయ్యమామ.

"ఇంటిలో యెవరూ లేరు మంచికైనా, చెడుకైనా" అన్నాడు నరసయ్య ఆదుర్దాగా. "నువ్వు వెళ్లు. నే నిక్కడ వుంటా" అన్నాడు జోగయ్య. నరసయ్యకు తెలుసు-తనతండ్రి పని మధ్యలో విడిచిరాడని. ఇష్టంలేకపోయినా, ఏమీ అనలేక తన తండ్రిని చేనుగట్టుమీద విడిచిపెట్టి యింటికి వెళ్ళాడు నరసయ్య.

కాకులు కూస్తూంటే కబురు వచ్చింది — జోగయ్య మామను తక్షణం రమ్మని. అతనికి తెలుసు—తనకూ, తన

భార్యకూ ఋణానుబంధం తీరిపోతూ వుందని. కాని చేను యింకా వొక కొస తడవాల్సి వుంది. చూస్తూ చూస్తూ పని మధ్యన వెళ్ళలేకపోయాడు.

నీళ్ళు నెమ్మదిగా పారుతూ నెర్రెల్ని బొరియల్ని నింపుతూ ఆ కొసని తడిపింది. అప్పుడు జోగయ్యమామ గబగబా యింటికి బయలుదేరాడు భార్యని చూద్దామని.

అతను వెళ్లేటప్పటికి ఆమె అవసానదశలోవుంది. ఆ అవస్థలోకూడా ఆమె ఇంటిసంగతులే మాట్లాడుతూవుంది. "మూడోవాడికి ముడివెయ్యమంటే నామాటవిన్నారుకాదు" అని భర్తని నిష్టూరాలాడింది. రెండో కోడలు తన మాట వినటంలేదని అక్కసువెళ్ళబోసుకుంది. "ఎలుకలు పుసుగుల్ని కొట్టిపోస్తున్నాయ్. కాస్త మట్టి రాయించమంటే రాయించక పోతిరి" అన్నది. "బట్టలకి బాగా గంజి పెట్టడంలే"దని చాకలిదానిమీద కేకలువేసింది. తనే మజ్జిగ చెయ్యాలని కవ్వంకోసం లేవబోయింది "పెద్దకోడలికి వెన్న తియ్యటమే చేతకాదు. సగానికి సగం మజ్జిగలోనే విడిచిపెడుతుంది" అని చెప్పింది. తాను గుటుక్కుమన్న తర్వాత యీ కాపరం ఏమవుతుందో అని వేదనపడ్డది.

"ఆ మాటలన్నీ ఇప్పుడెందుకు? ఒక్కక్షణంనిశ్చలంగా వుండు" అన్నాడు జోగయ్యమామ

కాని ఆమెనోటికి మూతపడలేదు. ఆఖరి నిమిషంవరకూ మాట్లాడుతూనేవుంది. అందరికీ ఏదో ఒకటి చెపుతూనేవుంది. పనులు పురమాయిస్తూనేవుంది. చివరికి 'అబ్బో అబ్బో'

అంటూ బాధపడుతూ జోగయ్యమామ చెయ్యి గట్టిగా పట్టుకుంది. అతని చెయ్యి పట్టుకునే యీ లోకాన్ని విడిచింది.

*　　　*　　　*

సరీగా ఇప్పటికి నెల, ఆమె ఈ లోకాన్నివిడిచి. భార్య జబ్బు లెక్క-చెయ్యకుండా, ప్రాణాలను లెక్క-చెయ్యకుండా అంత కష్టపడి నీరుపెట్టిన చేను మూస తిరిగింది. కూలివాళ్లు కలుపు తీస్తున్నారు, హుషారుగా పాడుతున్నారు. ఆడవాళ్ళూ మొగవాళ్ళూ కలిసి.

జోగయ్యమామ అట్లాగే నేరేడుచెట్టునానుకుని కూర్చున్నాడు. అతని మనస్సు యిదివరకంత స్థిరంగా వుండటంలేదు. తన భార్య చనిపోయేటప్పుడు పడిన తాపత్రయం అతనుమరచి పోలేకపోతున్నాడు. ఆమెకు తెలుసు తను పోతున్నానని. కాని ఒక్క నిద్రపోయి లేచేదానికిమల్లే మాట్లాడింది. పోయేదానికి తన కెందుకివన్నీ? ఒకళ్ళకుమాత్రం ఎందుకు? అంతా పోయేవాళ్లే, అయితే యిక కావలసిం దెవరికి? పొలంలోనుంచి పాట వినిపించింది.

ఒక్కసారి కన్ను తెరచి తన పొలం అంతా పార జూశాడు జోగయ్యమామ. ఆ మధ్య తన మనమడు తనతో పొలం వచ్చాడు. "తాతయ్యా, మన పొలం ఏది?" అని అడిగాడు. "నీకు కనబడుతున్నదంతామందేరా" అన్నాడు. వంద ఎకరాల ఏక కండ్రిక. తన మనమడికి అవతలగట్టు కనబడకుండా సముద్రంలావున్న పొలంచూపిస్తూ 'ఇదంతా మందేరా' అన్నప్పుడు అతని మనస్సు ఆనందంతో నిండింది. మొట్ట

మొదట తానీవూరు ఎడ్లబేరానికి వచ్చాడు. తానెవరి కయితే ఎడ్లని అమ్మాడో, ఆ ఆసామికే ఇల్లరికపుటల్లు డయ్యాడు. తన నడవడిక చూచి, తన వ్యవహార జ్ఞానం చూచి ఆ ఆసామీ మోజుపడి కూతుర్ని తనకిచ్చి చేసి యింటిలో పెట్టుకున్నాడు. ఆనాటినుంచీ వళ్లు దాచుకోకుండా తాను పనిచేశాడు. తను అడుగుపెట్టినప్పుడు తన మామకి అయిదెకరాలు వుండేది. తన చెమటతో తడిపి, పండించి పదిసంవత్సరాలు తిరిగొచ్చేటప్పటికి ఆ అయిదెకరాలకీ మరొక అయిదెకరాలు జతచేశాడు. తన మామకి తనమీద గురి ఏర్పడ్డది. ఆయన పోతూ పోతూ "నిన్ను దగ్గరికి తీసినందుకు నా పరువు నిల్పావు" అన్నాడు. తను పడిన కష్టమంతా ఆ ఒక్కమాటతోనే తీరిపోయింది. తన మామ చనిపోయినప్పటికి పందెకరాలు చేశాడు. కాని వృద్ధిచేస్తున్నప్పుడు తనకు కలిగిన ఆనందం యిప్పుడు కల్గటంలేదు. రోజూ పొలం రావడం, పొలాన్నంతా ఒక్కసారి చూచుకోవడం, పాలేళ్ళను గదమాయించడం-ఇంతవరకే మిగిలింది. అంటే ఆ ఆనందంపోయి అలవాటే మిగిలింది.

జోగయ్యమామ నేరేడుచెట్టుకానుకొని అట్టాగేకూర్చున్నాడు. పొద్దునెత్తిమీదకొచ్చింది. నేరేడుచెట్టు ఆకుల్లోంచి ఎండ జోగయ్యమామ ముఖంమీద పడ్డది. ఆ వేడికి ఆయన నెమ్మదిగా కన్ను తెరచి చూశాడు. పొలంలో కూలీలులేరు. సర్దుకొని గబుక్కున లేవబోయాడు. కదిలాడు. ఎదురుగా చెట్లకు కట్టిన మూటలు విప్పుకొని కూలీలు బువ్వతినటం

చూశాడు. కొంతమంది అన్నంముద్దలు మింగుతున్నారు. కొందరు తలగుడ్డలు విప్పుకొని పడుకున్నారు.

'లేవండ్రా' అని కేకలేశాడు జోగయ్యమామ. "ఇంత వయస్సులో దొరకెంత యావ" అని నవ్వుతున్నారంతా. "ఇప్పుడేగా దొరా, కూటికొచ్చింది" అన్నాడొకడు కేరింతలు కొడుతూ. ఒక్కొక్కళ్ళూ మళ్ళీ చేలోకి దిగారు.

జోగయ్యమామ ఒక్కసారి వూరివైపు చూశాడు. మధ్యాహ్నంపూట ఆ నేరేడుచెట్టుకింద అన్నం తినటం జోగయ్యమామకు అలవాటు. ఇప్పటికీ ఆయన మనుమరాలు రోజూ అన్నం తెచ్చిపెడుతుంది. దూరంగా అన్నం గిన్నె నెత్తిమీదపెట్టుకొని మనుమరాలు రావటం చూశాడు. మబ్బు బాగా వేసింది. వర్షం కురుస్తుందేమో. తాను తడిస్తే ఫరవా లేదు కాని, తన మనుమరాలు తడుస్తుందేమో! వర్షం ఎక్కువైతే పనసచెట్టుక్రింద గుడిశలోకి వెళ్లాలి. ఎప్పటి గుడిశ. ఎండకు ఎండుతూ, వానకు తడుస్తూ అట్లాగే నిలబడివుంది.

"తాతా అన్నం తెచ్చా" అని మనుమరాలు గిన్నె కిందబెట్టి గిన్నెకు కట్టిన గుడ్డ విప్పింది. ఒకపక్క గోంగూర పచ్చడి నల్లగా నిగనిగ లాడుతూంది. ఒకపక్క ఆవకాయ పచ్చడి ఎర్రగా నెత్తురుముద్దలా వుంది. ఆ రెంటి మధ్యా తెల్లటి అన్నం.

"నువ్వు తింటూవుండు తాతయ్యా. నేను చేలోకి వెళ్ళి వస్తా అంటూ రివ్వున పరుగెత్తింది మనుమరాలు. జోగయ్య

మామ నెమ్మదిగా లేచాడు. బట్టలు దులుపుకొని తలకుచుట్టుకొని కర్రపోటు వేసుకుంటూ గట్టు దిగాడు. కాలవలో నీళ్లు దోసెడు తీసుకొని నోట్లో పోసుకొని పుక్కిలి వూశాడు. నెమ్మదిగా మళ్ళీ నేరేడు చెట్టు దగ్గర కొచ్చి కూర్చున్నాడు. కర్ర పక్కన పెట్టుకొని అన్నంగిన్నె ముందుకులాక్కున్నాడు. ఒక లొట్ట వేశాడు. ధ్వని కలగలేదు. అలవాటు ప్రకారం ఆవకాయపచ్చడి నాలిక్కి రాసుకొని, అలవాటు ప్రకారం లొట్టవేశాననుకున్నాడు బాగుందనుకొని.

* * *

చేలో కూలీవాళ్ళు కలుపు తీస్తున్నారు. జోగయ్య మామ మనుమరాలు కాసేపు గట్టుమీద నుంచుని చూసింది. కూలివాళ్లు 'చిన్నదొరసాని వొచ్చిం' దని పరియాసకాలాడారు. పరికిణీ కాళ్ళకు తగలకుండా చేత్తో పట్టుకొని చేను గట్టుమీదుగా తాత దగ్గరకు పరిగెత్తడం మొదలు పెట్టింది. దారిలో తండ్రి కనిపించాడు.

"జెరీపరికిణీ వేసుకొచ్చావే అమ్మా, చేలోకి ? బురద కాదూ!" అని అడిగాడు.

"తాత వేసుకురమ్మన్నాడు. నాన్నా! యీ పరికిణీ కట్టుకొస్తే చూడాలన్నాడు" అన్నది.

"చూశాడా?"

"మరచిపోయాడు"

"తాత అన్నం తిన్నాడా అమ్మా?"

"పెట్టొచ్చాను."

"ఎక్కడున్నాడు?"

"అదేం, ఆ నేరేడు చెట్టుకిందే"

ఇద్దరూ నేరేడుచెట్టు దగ్గరకు బయలుదేరారు. ఆకాశం మబ్బేసింది. వర్షం వొస్తుందేమో అనుకున్నాడు నరసయ్య. అరవయియేళ్ళు నిండినా తండ్రి పొలం రావటం నరసయ్యకి యిష్టంలేదు. పొలానికి అన్నం తెప్పించుకోవటం అసలు యిష్టంలేదు. అతను వూళ్లో పంచాయితీబోర్డు ప్రసిడెంటు. కొంచెం పరువుగా బతకాలంటాడు. కాని ఏం లాభం? తండ్రి తన మాట వినడు. చేను గట్టుమీద అన్నంతింటే పరువు పోతుందా అంటాడు.

ఎక్కడో వురిమింది. మెరుపుకూడాను. చిటపట చినుకులు. చిట్టి నాలుక సాచి చినుకులు రుచి చూస్తోంది నడుస్తూ. గబగబా నరసయ్య నేరేడుచెట్టు దగ్గరకు నడిచాడు. చెట్టు నానుకొని కూర్చొని వున్నాడు తండ్రి.

చేతి కర్ర, తలపాగా ఒకపక్కన పడివున్నాయి. కళ్లు మూసుకొని ఏమిటి ఆలోచిస్తున్నాడు? అవసరం వున్నా లేక పోయినా ఆలోచించడం తప్పదు. గుప్పిడి ముక్కుకి ఆనించుకొని ఏదో వాసన చూస్తున్నాడు. గుప్పెటలో ఏముంది? పువ్వా? కాదు. పొగాకా? కాదు. మన్ను... వట్టిమన్ను!— నేరేడిచెట్టు క్రింద రేగడి మన్ను.

"అయ్యా, అయ్యా" అని పిలిచాడు కొడుకు—మళ్లా పిలిచాడు.

'అబ్బాయ్'-నీరసంగా తండ్రిమాట. గుప్పిడి సడలి చెయ్యి క్రిందికి వాలిపోయింది. మన్ను ధారగా పడింది. మట్టి మట్టితో కలిసింది.

"అయ్యా! అయ్యా"

అయ్య మరి పలకలేదు.

శ్రీ భార్గవి సంచార గ్రంథాలయ
సుంకరగిరివారివీధి, నెల్లూరు
మేనేజరు.